

Зовнішнє незалежне оцінювання 2020 року з української мови і літератури
Схема оцінювання завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (власного висловлення)
з української мови

58. Прочитайте наведений текст.

Соціологічне дослідження «Молодь України 2017» засвідчує: понад 60 % української молоді пишуться тим, що є громадянами України. Водночас кожен п'ятий з опитаних розглядає можливість переїзду за кордон.

Викладіть Ваш погляд на проблему:

Як можна бути патріотом, живучи поза межами своєї країни?

Сформулюйте тезу, наведіть два-три переконливі аргументи, що найкраще підтвердять Вашу думку. Проілюструйте Ваші міркування посиланнями на приклади з художньої літератури чи інших видів мистецтва (зазначте автора й назву твору, укажіть на проблему, порушену митцем, художній образ, через який проблему розкрито, наведіть цитату з твору тощо), історичними фактами або випадками з життя. Не переказуйте змісту художнього твору, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки.

Зміст власного висловлення оцінюють за шістьма критеріями, як показано в таблиці 1.

Таблиця 1

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
1. Теза	Учасник формулює тезу, яка репрезентує його власну позицію. Учасник висловлюється в один із таких способів: <ul style="list-style-type: none">– стверджує, що, живучи поза межами рідної землі, можеш бути патріотом, активно виявляючи свою громадянську позицію, підтримуючи традиції, звичаї, пропагуючи рідну мову й культуру, уважно стежачи за перебігом подій на Батьківщині, надаючи посильну допомогу землякам, відгукуючись на будь-які потреби своєї країни;– стверджує, що, живучи поза межами своєї країни, ти не патріот,– стверджує, що, живучи поза межами своєї країни, ти не патріот, тому що, емігрувавши, відмовляєшся від власної землі й стаєш громадянином іншої країни, приймаючи чужі правила, закони, звичаї, традиції, мову, культуру, тим самим працюючи на користь «нової батьківщини»;– стверджує, що в сучасному світі глобалізація, технічний прогрес тощо стирають межі й кордони, тому ти можеш жити будь-де, залишаючись при цьому сином/донькою своєї землі й працюючи на її благо;	2

	<p>– зазначає, що виїзд за кордон пов’язаний з різними причинами, зокрема з необхідністю отримувати пристойну платню задля забезпечення нормального рівня життя власної родини, тому й у цьому випадку можна говорити про патріотизм;</p> <p>– пише про право людини будувати власне життя будь-де, створюючи там своєю діяльністю краще життя й тим самим опосередковано допомагаючи Батьківщині в глобальному вимірі.</p> <p>Орієнтовні опорні слова:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>молодь, юнацтво, молоді люди, юнаки і дівчата, памолодь; особа, людина, інші; патріот, громадянин, син народу, соборник, націоналіст; емігрант, мультикультураліст, космополіт; зрадник, відступник, пристосуванець;</i> - <i>країна, Батьківщина, держава, рідна земля; інший дім, нова батьківщина;</i> - <i>переїзд, виїзд, еміграція;</i> - <i>ностальгія, причетність, коріння, зв’язок, діаспора, громада, земляки, земляцтво;</i> - <i>турбота, піклування, дбання, підтримка, допомога, меценатство, спонсорство, волонтерство;</i> - <i>складні обставини, складне завдання, справа, робота, проблеми, труднощі;</i> - <i>мотив до дії, спонука до діяльності, поштовх до роботи, діяльність, навчання, матеріальна скрута, прагнення до розвитку, можливість працювати дистанційно, стирання кордонів;</i> - <i>пишатися, сповнюватися гордощами, землі під собою не чути, високо ставити;</i> - <i>турбуватися, хвилюватися, піклуватися, перейматися, уболівати; бути байдужим, не виявляти інтересу,</i> - <i>покладатися на себе, вірити в себе, розраховувати на власні сили, не сподіватися на допомогу інших, не перекладати справи на інших, не бути байдужим, цікавитися справами, надавати підтримку, допомагати, підтримувати</i> <p>Наявність конструкцій із причиновими сполучниками (підрядної обставинної причинової частини <i>бо, адже, оскільки...</i>) у тезі можна вважати аргументом.</p>	
	<p>У роботі немає вправного формулювання тези, але є речення та ключові слова, що доносять власний погляд учасника на обговорювану проблему.</p> <p>Учасник пише про важливість почуття патріотизму, не пов’язуючи його вияв з відірваністю від Батьківщини й можливостями бути корисним рідній землі поза її межами.</p> <p>Учасник пише лише про необхідність бути патріотом рідної країни, де б людина не була, не вказуючи при цьому, яким способом, живучи за кордоном, краще організувати свою діяльність, яка б засвідчила любов до отчого краю.</p> <p>Учасник пише лише про те, що людині дуже складно бути патріотом, живучи за межами країни.</p>	1

	Учасник стверджує, що для справжнього патріота місце проживання не є критерієм визначення любові до рідного краю, але не пояснює, яким чином це почуття може бути виявлено. Учасник лише повторює фрази з формулювання теми, не висловлюючи власної позиції	
	Учасник не формулює тези. Зміст висловлення свідчить про відсутність власної позиції щодо порушеної проблеми й несформованість того чи іншого погляду на неї. Учасник формулює тезу, яка не відповідає запропонованій темі	0
2. Аргументи	Учасник розвиває свою думку, наводячи принаймні два доречні й переконливі аргументи (докази, підстави для обґрунтування, підтвердження висловленої тези), які пов'язують тезу з прикладами	2
	Учасник наводить принаймні один доречний аргумент (доказ, підставу для обґрунтування, підтвердження висловленої тези). Аргументи дублюють один одного, тобто другий аргумент перефразовує зміст першого. Один з аргументів не є доречним стосовно сформульованої тези	1
	Учасник не наводить жодного аргументу для обґрунтування тези, або наведені аргументи не є доречними	0
3а. Приклад із літератури чи інших видів мистецтва	Аргументи підкріплено, проілюстровано принаймні одним розгорнутим, добре поясненим прикладом з художньої літератури чи з іншого виду мистецтва. Указано проблему, порушену у творі, художній образ, через який проблему розкрито, назву й автора твору. У творах з інших видів мистецтва, зокрема медіатекстів, тестований може не вказувати автора. Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявлено, підтверджено в мистецькому творі	2
	Немає мотивації наведення прикладу; приклад не конкретизований через художній образ; у прикладі є фактичні помилки	1
	Прикладу з літератури чи інших видів мистецтва немає, або він не є доречним	0
3б. Приклад, що є випадком із життя або історичною подією	Учасник наводить принаймні один доречний приклад із власного життя або подію з історії чи суспільно-політичного життя, що є конкретною, локалізованою в часі та просторі. Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявляються, підтверджуються в особистому житті конкретних людей або в суспільному минулому чи нинішньому житті. Учасник може покликатися на факти з біографії митців, які стосуються їхнього суспільно-політичного життя	2
	Немає мотивації наведення такого прикладу; він не конкретизований; у ньому є фактичні помилки	1
	Прикладу з історії, суспільно-політичного чи власного життя немає, або він не є доречним	0

4. Логічність, послідовність	Висловлення демонструє зосередженість на запропонованій проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу). Заявлену тезу учасник послідовно доводить. Він постійно тримає порушену проблему у фокусі своєї уваги, не відступаючи вбік. Учасник висловлює думки в певній послідовності, відбирає лексичний матеріал і мовленнєві засоби відповідно до теми й ситуації міркування, використовує різноманітні синтаксичні конструкції. Текстові властива зв'язність, яку можна простежити і на рівні розгортання думки, і на рівні правильного й доречного використання спеціальних засобів зв'язку. Учасник структурує роботу за абзацами	2
	Учасник відволікається від обговорюваної проблеми. У роботі є порушення логічності, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки. Учасник не структурує роботи за абзацами	1
	Логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає	0
5. Висновок	Наприкінці власного висловлення учасник робить підсумок зі свого доведення, указуючи на те, яку домінуючу думку (позицію) він урешті тримав у полі зору, коли наводив аргументи й приклади. Висновок відповідає запропонованій темі й органічно пов'язаний із тезою, аргументами й прикладами. Висновок розташований наприкінці роботи	2
	Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов'язаний з аргументами та прикладами	1
	Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами	0

Мовне оформлення власного висловлення оцінюють за двома критеріями (**ба** та **бб**), як показано в таблицях 2 і 3.

Таблиця 2

Критерій	Кількість помилок	Бали
ба. Орфографія та пунктуація	0–1	4
	2–6	3
	7–11	2
	12–16	1
	17 і більше	0

Критерій	Кількість помилок	Бали
66. Лексика, граматики та стилістика	0–1	4
	2–4	3
	5–7	2
	8–10	1
	11 і більше	0

Під час оцінювання орфографічної й пунктуаційної нормативності роботи **2 (дві) негрубі** помилки рахують як **1 (одну) грубу**. До негрубих зараховують такі помилки:

- у написанні великої літери в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках нерозрізнення *не/ні* (*не хто інший / ніхто інший ...*);
- у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший;
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їхньої послідовності.

Негрубу орфографічну й негрубу пунктуаційну помилки НЕ ДОДАЮТЬ і НЕ ЗАРАХОВУЮТЬ як **1 (одну) грубу**.

Систематичне порушення норм милозвучності (**3 (три) і більше** випадків порушення на одне з правил: *у–в, і–й–та*) рахують як **1 (одну)** орфографічну помилку.

Відсутність крапки в кінці речення рахують як пунктуаційну помилку тільки один раз.

Порушення норм написання псевдонімів вважають орфографічною помилкою. Орфографічною помилкою НЕ є скорочення імен та імен по батькові в написанні псевдонімів, частиною яких є справжнє прізвище або ім'я митця, наприклад, І. С. Нечуй-Левицький або Г. Квітка-Основ'яненко, П. Мирний, М. Хвильовий. В інших випадках такі скорочення є орфографічною помилкою, наприклад, Л. Українка, О. Вишня.

Несловесні записи (цифри, піктограми тощо) не враховують у кількість слів.

Ухвалено на засіданні предметної фахової комісії з української мови при Українському центрі оцінювання якості освіти

02 липня 2020 р.